

UVÁDĚNÍ STAVEBNÍCH VÝROBKŮ NA TRH

SMĚRNICE RADY EVROPY 89/106/EHS, OZNAČOVANÁ CPD (CONSTRUCTION PRODUCTS DIRECTIVE), O SBLIŽOVÁNÍ PRÁVNÍCH A SPRÁVNÍCH PŘEDPISŮ ČLENSKÝCH STÁTŮ TÝKAJÍCÍCH SE STAVEBNÍCH VÝROBKŮ, VE ZNĚNÍ SMĚRNICE 93/68/EHS [1], JE DO ČESKÉHO PROSTŘEDÍ IMPLEMENTOVÁNA ZÁKONEM Č. 22/1997 SB. [2].

Podle zákona č. 22/1997 Sb. vykonává Česká obchodní inspekce (ČOI) dozor nad tím, zda pro výrobky uvedené v NV č. 163/2002 Sb. [3] a NV č. 190/2002 Sb. [4] (stanovené výrobky) uváděné na trh bylo vydáno prohlášení o shodě a zda vlastnosti těchto výrobků a náležitosti posuzování shody odpovídají stanoveným podmínkám v uvedených nařízeních vlády (prohlášení o shodě je dokladem o splnění základních požadavků na stavební výrobky uvedených ve směrnici Rady Evropy 89/106/EHS).

Kontroly ČOI nejsou namířeny proti výrobcům, ale jsou prevencí ochrany spotřebitele. S tímto motem přistupuje společnost DEK a.s. ke každému výrobku uváděnému na trh. Základní požadavky (cíle) směrnice Rady 89/106/EHS, přenesené kompatibilně do českého prostředí přílohou NV 163/2002 Sb. a 190/2002 Sb.,

jsou zaměřené na vlastnosti staveb. Přesto platí i na jednotlivé stavební výrobky, protože od vlastností stavebních objektů se teprve odvozují vlastnosti stavebních výrobků a části staveb.

STAVEBNÍ VÝROBEK

Stavebním výrobkem je podle [4] každý výrobek určený výrobcem pro trvalé zabudování do stavby, pokud jeho vlastnosti mohou ovlivnit alespoň jeden ze základních požadavků na stavby (viz Příloha č. 1 k nařízení vlády č. 190/2002 Sb.), kdy trvalým zabudováním výrobku do stavby je

takové zabudování, při kterém se vyjmutím nebo výměnou výrobku trvale mění vlastnosti stavby, přičemž vyjmutí nebo výměna výrobku jsou stavebními nebo montážními činnostmi.

LEGISLATIVNÍ POŽADAVKY NA STAVEBNÍ VÝROBK V ČR

EVROPSKÁ CESTA

NV190/2002 Sb. [2] se vztahuje na stavební výrobky, na něž se aplikuje tzv. „evropská cesta“. Požadavky na tyto výrobky stanovuje:

HARMONIZOVANÁ TECHNICKÁ NORMA

Česká nebo zahraniční technická norma se stává harmonizovanou, přejímá-li plně harmonizovanou evropskou normu nebo je-li zveřejněna v Úředním věstníku EU (The Official Journal Of The European Union – OJEU).

- Harmonizovaná česká technická norma nebo zahraniční technická norma přejímající v členských státech Evropské unie harmonizovanou evropskou normu (hEN).
- Určená norma k NV 190/2002 Sb. Tato možnost vyplývá ze směrnice Rady Evropy [1].
- Evropské technické schválení (European Technical Approval – ETA) vztahující se na stavební výrobky pro něž neexistuje hEN, určená norma, mandát Komise pro zpracování harmonizované evropské normy v CEN (Evropská komise pro normalizaci) nebo se podstatně od hEN odchyľují. ETA je kladné technické posouzení vhodnosti výrobku k určenému použití založené na splnění základních požadavků na stavby, pro něž bude výrobek použit. ETA se vydává pouze na základě splnění požadavků [1]. Možnosti vydání ETA viz samostatný sloupek.

NÁRODNÍ CESTA

Jestliže nejsou pro stavební výrobek k dispozici evropské technické specifikace podle [1], tzn. že na něj nelze aplikovat „evropskou cestou“, spadá stavební výrobek pod NV 163/2002 Sb. [3]. Požadavky na tyto výrobky stanovuje:

- Určená norma k NV 163/2002 Sb. Tyto určené normy jsou pravidelně zveřejňovány ve Věstníku ÚNMZ (Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví) a jsou definovány ve vztahu k NV 163/2002 Sb. jako normy, popřípadě jiné technické dokumenty (např. mezinárodní normy, normy mezinárodních organizací), které ÚNMZ určil po dohodě s ministerstvy a jinými správními úřady pro posuzování shody. V českém prostředí zatím žádné určené normy k NV [2] neplatí.
- STO (Stavební technické osvědčení) vydává autorizovaná osoba, jestliže daný stavební výrobek určené normě neodpovídá, nebo určená norma pro něj vůbec neexistuje, případně použití výrobku této normě neodpovídá z hlediska

PŘÍLOHA Č. 1 K NAŘÍZENÍ VLÁDY Č. 190/2002 SB.

ZÁKLADNÍ POŽADAVKY

Výrobky musí být vhodné pro stavby, aby tyto byly (jako celek i jejich jednotlivé části) při respektování hospodárnosti vhodné k jejich určenému použití a zároveň plnily níže uvedené základní požadavky na stavby:

MECHANICKÁ ODOLNOST A STABILITA

Stavba musí být navržena a postavena takovým způsobem, aby zatížení, která na ni budou pravděpodobně působit v průběhu stavění a užívání, neměla za následek:

- zřícení celé stavby nebo její části,
- větší stupeň nepřípustného přetvoření,
- poškození jiných částí stavby nebo technických zařízení nebo instalovaného vybavení následkem deformace nosné konstrukce,
- poškození událostí v rozsahu neúměrném původní příčině.

POŽÁRNÍ BEZPEČNOST

Stavba musí být navržena a postavena takovým způsobem, aby v případě požáru:

- byla po určitou dobu zachována nosnost a stabilita konstrukce,
- byl omezen vznik a šíření požáru a kouře ve stavebním objektu,
- bylo omezeno šíření požáru na sousední objekty,
- mohly osoby a zvířata opustit stavbu nebo být zachráněny jiným způsobem,
- byla brána v úvahu bezpečnost záchranných jednotek.

HYGIENA, OCHRANA ZDRAVÍ A ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Stavba musí být navržena a postavena takovým způsobem, aby neohrožovala hygienu nebo zdraví jejích uživatelů nebo sousedů, především v důsledku:

- uvolňování toxických plynů,
- přítomnosti nebezpečných částí nebo plynů v ovzduší,

- emise nebezpečného zařízení,
- znečištění nebo zamoření vody nebo půdy,
- nedostatečného zneškodňování odpadních vod, kouře a tuhých nebo kapalných odpadů,
- výskytu vlhkosti v částech stavby nebo na površích uvnitř stavby.

BEZPEČNOST PŘI UŽÍVÁNÍ

Stavba musí být navržena a postavena takovým způsobem, aby při jejím užívání nebo provozu nevznikalo nepřijatelné nebezpečí úrazu, například uklouznutím, smykem, pádem, nárazem, popálením, zásahem elektrickým proudem a zraněním výbuchem.

OCHRANA PROTI HLUKU

Stavba musí být navržena a postavena takovým způsobem, aby hluk vnímaný obyvateli nebo osobami poblíž stavby byl udržován na úrovni, která neohroží jejich zdraví a dovolí jim spát, odpočívát a pracovat v uspokojivých podmínkách.

ÚSPORA ENERGIE A OCHRANA TEPLA

Stavba a její zařízení pro vytápění, chlazení a větrání musí být navrženy a postaveny takovým způsobem, aby spotřeba energie při provozu byla nízká s ohledem na klimatické podmínky místa a požadavky uživatelů.

Tyto požadavky musí být při běžné údržbě plněny po dobu ekonomicky přiměřené životnosti za předpokladu působení běžně předvídatelných vlivů na stavby. Výrobek musí udržet technické vlastnosti po dobu jeho ekonomicky přiměřené životnosti, to je po dobu, kdy budou ukazatele vlastností stavby udržovány na úrovni slučitelné s plněním uvedených požadavků na stavby.

Ustanoveními této přílohy není dotčeno ustanovení § 47 stavebního zákona.

ETA, ETAG, EOTA

Možnosti vydání ETA podle článku 9 směrnice [1]:

- podle pokynu ETAG (European Technical Approval Guideline),
- podle příslušných základních požadavků směrnice [1] v případě, že neexistují žádné řídicí pokyny ETAG

Řídicí pokyn ETAG stanoví rozsah a způsob hodnocení specifických charakteristik výrobku a požadavků na výrobek nebo skupinu výrobků. Obsahují ve vztahu k danému výrobku nebo sestavě (označované také KIT) zejména rozsah působnosti, terminologii, návod k posuzování vhodnosti k použití, specifikaci základních požadavků z hlediska trvanlivosti, použitelnosti a identifikace, posuzování a hodnocení vhodnosti k použití, předpoklady a doporučení, podle nichž se posuzuje vhodnost k použití, prokazování a hodnocení shody, obsah ETA atd.

Struktura ETA byla vytvořena organizací EOTA (Evropská organizace pro technická schválení) a schválena Komisí EU. Je vždy stejná z důvodu zachování struktury dokumentu bez ohledu na druh stavebního výrobku.

EOTA je Evropská organizace pro technická schválení. EOTA vydává řídicí pokyny ETAG a schvaluje dokumenty ETA.

určeného použití. Pro jednotlivé skupiny výrobků uvedené v příloze č. 2 NV 163/2002 Sb. jsou vypracovány tzv. „technické návody“. Technický návod je oficiálně užívaný dokument, jehož účelem je zajistit jednotný přístup autorizovaných osob při posuzování shody. Aktualizovaný seznam a znění technických návodů je zveřejněn na www.tzus.cz.

LEGISLATIVNÍ POŽADAVKY NA STAVEBNÍ VÝROBKU V SR

Obecné povinnosti výrobců, dovozců nebo distributorů při uvádění výrobků na slovenský trh jsou vymezeny v zákoně č. 90/1998 Z.z. [5] a v navazující prováděcí vyhlášce č. 158/2004 Z.z. [6]. Do přílohy 1 této vyhlášky jsou z [1] převzaty skupiny výrobků spolu se systémy prokazování shody.

Obdobně jako v ČR a jiných členských státech EU – v případě existence harmonizovaných technických specifikací – probíhá na Slovensku posuzování shody „evropskou cestou“ a výrobek musí být opatřen značkou CE. Jestliže je výrobek posuzován podle „národních cest“ musí být povinně označen slovenskou značkou shody CSK.

EVROPSKÁ NORMALIZACE

Původní záměr Rady Evropy byl zavést jednotné evropské normy, které odstraní překážky volného obchodu mezi zeměmi EU. K tomu Rada Evropy udělila mandáty orgánům CEN/CENELEC pro zpracování harmonizovaných technických norem nebo organizaci EOTA pro vypracování řídicích pokynů pro evropská schválení (ETAG). Mělo být zavedeno téměř dva a půl tisíce harmonizovaných technických norem navazujících na směrnici [1], z toho přibližně pět set norem výrobkových. Tento proces není v současné době ještě ukončen. Např. po 16 letech platnosti směrnice bylo k dispozici teprve 50 % harmonizovaných technických specifikací.

V této souvislosti je nutné zmínit připravovanou revizi směrnice [1]

jejímž cílem by mělo být celkové zjednodušení celého procesu uvádění stavebních výrobků na trh. Vzhledem k délce procesu projednání revize v Evropském parlamentu se dá předpokládat, že současné znění [1] bude platné nejméně do roku 2010. Legální uvedení stavebního výrobku na trh není ani po mnohaleté snaze Evropského společenství o sjednocení a otevření trhu v mnoha případech jednoduché. Pro výrobce a dovozce to znamená sledovat legislativní změny v daném státě, sledovat vznik evropských norem, udržovat kontakt se zkušebnami. To s sebou nese vynakládání značných finančních prostředků. Na vznik evropských norem musí reagovat především akreditované zkušebny jako orgány posuzující stavební výrobky uváděné na trh. Pro ně to v mnoha případech znamená rovněž vynaložení nemalých finančních prostředků, potřebných na odpovídající zkušební zařízení vyžadované EN. Každý subjekt, ať výrobce stavebních materiálů nebo zkušebna, má šanci se podílet na procesu evropské normalizace. O účasti ČR v procesu evropské normalizace v působnosti CEN/TC 128 Prvky střešního pláště a CEN/TC 254 Hydroizolační pásy a fólie jsme vás informovali také v článku „Aktivní účast České republiky v procesu evropské normalizace“ (DEKTIME 06/2007).

CERTIFIKACE V DEK A.S.

DEK a.s. jako mateřská společnost zajišťuje pro své dceřiné společnosti kontrolu výrobků při nákupu a legální uvádění vlastních výrobků na trh. V Ateliu DEK se uváděním výrobků do sortimentu DEK a.s. a vybavováním potřebných dokumentů pro jejich legální prodej zabývá specializované oddělení.

Z pohledu základních požadavků na stavební výrobky uvedených v [1] lze na trh uvést výrobky které sice tyto požadavky splní, ale nemusí být pro naše prostředí vůbec vhodné. Označení CE není zárukou kvality, ale jen dokladem splnění základních požadavků. Proto výrobek uváděný na trh naší společností prochází v Ateliu DEK nejdříve tzv. „technickou akceptací“.

POSUZOVÁNÍ SHODY, PROHLÁŠENÍ O SHODĚ

Prohlášení o shodě je obecně dokument, kterým výrobce stavebního výrobku prokazuje splnění základních požadavků. Jestliže je shoda posuzována podle „evropské cesty“ podle [4], postupuje výrobce podle odpovídajícího způsobu prokazování shody uvedeného v [4]. Při splnění základních požadavků vydává notifikovaná osoba certifikát.

Jestliže je shoda prokazována podle ETAG, vydává při splnění požadavků notifikovaná osoba Evropské technické schválení (ETA) a certifikát.

Po prokázání shody „evropskou cestou“ musí výrobce nebo jeho zástupce se sídlem v Evropském hospodářském prostoru (EHP) vypracovat ES prohlášení o shodě. Výrobek pak musí být označen značkou CE /obr. 01/. Obsah ES prohlášení o shodě je specifikován v příslušné hEN nebo ETA.

Výrobek označený značkou CE může být volně prodáván v zemích EHP a výrobce, až na výjimky, nemusí již v těchto státech prokazování shody provádět. Výjimky se týkají např. obsahu nebezpečných látek, požární bezpečnosti nebo jiných charakteristik, na které mohou mít členské země odlišné požadavky.

Prohlášení o shodě a značka CE musí být vydány v úředním jazyce nebo jazycích členského státu, ve kterém se má výrobek používat.

Obdobně vydává výrobce prohlášení o shodě podle „národní cesty“ v souladu s [3]. Prohlášení o shodě musí také obsahovat dané náležitosti. Prohlášení má platnost jen na území ČR a výrobek může být dobrovolně označen značkou CCz /obr. 02/. V rámci vydání hEN je vždy definováno období tzv. souběžné platnosti, kdy je možno posuzovat shodu podle „národní cesty. Doba trvání souběžné platnosti je oznámena v OJEU (Úřední věstník EU – The Official Journal Of The European Union).

Členové CEN

Je to proces, kdy specializovaný technik nebo tým techniků posuzuje výrobek podle technických norem a ověřuje jeho parametry, kvalitu a způsobilost pro zabudování do konstrukce a pro plnění jeho funkce po požadovanou dobu. V některých případech je nutné navštívit výrobní, umístěnou často mimo území ČR, a konzultovat odbornou problematiku se specialisty výrobce.

Zároveň s technickou akceptací výrobku probíhá kontrola dokumentů pro legální prodej. Výrobky musí být vybaveny platnými prohlášeními o shodě, certifikáty, stavebními technickými osvědčeními, zkušebními protokoly, ale např. i bezpečnostními listy. Jestliže tyto náležitosti nejsou splněny, zabezpečuje DEK a.s. po dohodě s výrobcem jejich získání nebo dopracování. Obvykle to znamená provedení zkoušek v akreditované zkušebně, prověření dodaných protokolů autorizovanou osobou, případně jazykový překlad dokumentů z původního znění do češtiny.

Až poté je výrobek naší společností plně akceptován a následně uveden na trh. Dokumenty prokazující shodu výrobku se základními požadavky jsou obvykle přístupné v elektronické podobě v internetovém ceníku společnosti DEKTRADE.

<Zdeněk Plecháč>

Podklady:

- Bečáková, M. – příručka Technické požadavky na stavební výrobky podle dokumentů ES ČR a SK
- Zlín: Institut pro testování a certifikace, a.s., 2006
- Poláček D. – Dovoze a prohlášení o shodě po vstupu do EU – Sborník k semináři.
- Praha: CCZ DATA, 2004
- Certifikace výrobků je nezbytná. Rozhovor s Ing. Ivetou Jiroutovou, Otvorové výplně a fasády, č. 7 (červenec 2005), s. 7
- ZA přílohy vybraných ČSN EN

Literatura:

- [1] Směrnice 89/106/EHS ze dne 21. prosince 1988, o sblížení

- právních předpisů a správních předpisů členských států týkajících se stavebních výrobků, ve znění Směrnice 93/68/EHS.
- [2] Zákon č.22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, v platném znění.
- [3] NV č. 163/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky, v platném znění.
- [4] NV č. 190/2002 Sb., v platném znění, kterým se stanoví technické požadavky na stavební výrobky označené CE, v platném znění.
- [5] Zákon 90/1998 Z.z., o stavebních výrobcích, v platném znění.
- [6] Vyhláška Ministerstva výstavby a regionálního rozvoje Slovenskej republiky č. 158/2004 Z.z., ktorou sa ustanovujú skupiny stavebných výrobkov s určenými systémami preukazovania zhody a podrobnosti o používaní značiek zhody, v platném znění.